

Działalność naukowo-dydaktyczna oraz organizacyjna śp. Ks. Kardynała Mariana Jaworskiego

Gdy zapoznajemy się nieco wnikliwiej z najważniejszymi wydarzeniami z życia i działalności Jego Eminencji Księdza Kardynała Mariana Jaworskiego, to zauważamy, jak niezwykle różnorodny jest zakres jego pracy i jak bardzo owocny jest tej pracy plon. Dorobek ten można – w największym skrócie – sprowadzić do dwóch zasadniczych dziedzin: kapłańskiej i naukowej. Dziedzin odmiennych, ale w przypadku Księdza Kardynała ściśle ze sobą powiązanych: Pełniąc bowiem najrozmaitsze funkcje kapłańskie – nie przestawał być naukowcem, oddanym tej profesji i wykorzystującym dorobek myśli własnej i cudzej w posłudze nauczyciela Kościoła, a będąc profesorem – myślał często kategoriami duszpasterza.

Początek właściwej przygody intelektualnej z nauką stanowiły dla niego studia w Wyższym Seminarium Duchownym we Lwowie i w Kalwarii Zebrzydowskiej (w latach 1945–50), zakończone uzyskaniem tytułu magistra teologii Uniwersytetu Jagiellońskiego na podstawie pracy „Metoda kulturalno-historyczna w etnologii ks. Wilhelma Schmidta”, pisanej pod kierunkiem ks. prof. Szczepana Szydelskiego i ks. prof. Mariana Michalskiego. Po roku przerwy podejmuje dalsze studia specjalistyczne na Wydziale Teologicznym UJ, uwieńczone otrzymaniem tam w 1952 r. tytułu doktora teologii na podstawie dysertacji: *Rozwój poglądów Józefa Geysera na zasadę przyczynowości*; jej promotorem był ks. prof. Piotr Stach, a recenzentami ks. prof. Kazimierz Kłósak i ks. doc. Aleksander Usowicz.

W 1953 r. rozpoczyna on kolejne studia, świadczące o nowych zainteresowaniach – na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, uzyskując w tym samym roku tytuł magistra filozofii na podstawie pracy: *Wartość prób aprioryczno-racjonalnego dowodzenia zasady*

przyczynowości u Józefa Geysera; promotorem jej był o. prof. Albert Mieczysław Krąpiec. Studia filozoficzne kończy w 1955 r. pracą doktorską, pisaną na temat: *Arystotelesowska i tomistyczna teoria przyczyny sprawczej na tle pojęcia bytu*; jej promotorem był znów o. Krąpiec, a recenzentami prof. Stefan Swieżawski i doc. Jerzy Kalinowski.

Początek działalności o charakterze dydaktyczno-naukowym stanowiło dla niego podjęcie w 1955 r. wykładów z filozofii w Studium Filozoficzno-Teologicznym w Kalwarii Zebrzydowskiej, gdzie do 1960 r. prowadził zajęcia z teodycei, psychologii oraz historii filozofii. Od 1957 r. rozpoczął również pracę wykładowcy w Arcybiskupim Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie, angażując się jednocześnie w inne zajęcia dydaktyczne prowadzone w tym mieście: w Kolegium Filozoficzno-Teologicznym oo. Dominikanów, w Częstochowskim Wyższym Seminarium Duchownym oraz na Wydziale Filozoficznym Księży Jezuitów. Dodatkowo (w latach 1961–67) prowadził wykłady z filozofii religii na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej KUL.

W 1962 r. otrzymał nominację na zastępcę profesora Wydziału Teologicznego przy Arcybiskupim Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie. Trzy lata później rozpoczął wykłady z filozofii religii na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, gdzie w 1966 r. przeprowadził przewód habilitacyjny z filozofii religii na temat: „Poznanie religijne Boga według Romano Guardiniego”; recenzentami rozprawy byli ks. prof. Piotr Chojnacki, o. prof. Albert M. Krąpiec i prof. Stefan Swieżawski. Na tej samej uczelni pełnił funkcję kierownika Katedry Filozofii Religii (lata 1967-1974) oraz prodziekana Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej ATK (lata 1968-1970); na ATK pracował do 1976 r.

W 1967 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego na Wydziale Teologicznym w Krakowie, a w 1976 r. – profesora zwyczajnego. Na tejże uczelni pełnił w latach 1974–82 funkcję dziekana. W roku 1982 został wybrany na pierwszego rektora Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, pełniąc tam

swoje obowiązki do 1988 r. W 1983 r. został członkiem Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Krakowa. To dane dotyczące najważniejszych etapów jego uczelnianej kariery naukowej.

Innym ważnym kierunkiem jego pracy naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej były krajowe i zagraniczne kongresy, sympozja, konferencje, sesje i spotkania naukowe, w których aktywnie uczestniczył poprzez ich inspirowanie, organizowanie oraz poprzez wygłaszane na nich referaty. Jako najważniejsze spośród nich należy wymienić w porządku chronologicznym: Sympozjum Filozofii Boga (Warszawa 1969); Kongres Teologów Polskich (Lublin 1971 i 1983); Sympozjum Hermeneutyki Teologicznej (Kraków 1973); Sympozjum „Nowa teologia” (Kraków 1974); Międzynarodowy Kongres Tomistyczny (Rzym – Neapol 1974); Sesja naukowa poświęcona myśli Karola Wojtyły (Kraków 1984); Sesja naukowo-pastoralna na temat cierpienia (Kraków 1984); Spotkanie Rady Naukowej Instytutu Nauk o Człowieku (Castel Gandolfo 1985); Sympozjum Filozoficzne – Kirchberg 1985; Międzynarodowy Kongres Skotystyczny (Kraków 1986); Międzynarodowy Kongres Tomistyczny „De anima” (Rzym 1986); Międzynarodową Sesję Instytutu Kultury Jana Pawła II, zatytułowaną „Wyzwolenie człowieka” (Kazimierz nad Wisłą 1986); Sesję Teologów Polskich z okazji II Krajowego Kongresu Eucharystycznego w Polsce (Jasna Góra 1987); Międzynarodowe Sympozjum „Z problematyki współczesnej filozofii religii” (Kraków 1988). Ze swoimi wykładami gościł również na wielu uczelniach zagranicznych, m.in. w Wiedniu, Grazu, Bochum, Monachium, Regensburgu, Pasawie, Paryżu, Neapolu, Mediolanie, Rzymie.

Na jego dorobek naukowy składają się przede wszystkim bardzo liczne samodzielne publikacje. Poza tym uczestniczył we współredagowaniu wielu prac, m.in.: *Teologia a antropologia. Kongres Teologów Polskich 21-23 IX 1971*, Kraków 1971; *Teologia nauką o Bogu. IV Kongres Teologów Polskich. Kraków-Mogiła 14-16 IX 1976*, Kraków 1977; *Chrześcijaństwo a kultura polska. V*

Kongres Teologów Polskich. Lublin 14-16 IX 1983, Lublin 1988;
O Bożym Miłosierdziu „Dives in misericordia”. Tekst i komentarz, Kraków 1981.

Innym polem działalności naukowej Księdza Kardynała było prowadzenie seminariów dla osób pragnących zdobywać stopnie naukowe. Dzięki temu pod jego kierunkiem mogły powstać liczne prace magisterskie, licencjackie, doktorskie. W tym miejscu należy również wspomnieć, że był typowany do recenzji prac naukowych, w tym też przewodów habilitacyjnych i profesorskich. Wśród tych, których prace recenzował, są m.in. bp prof. dr hab. Bronisław Dembowski, ks. prof. dr hab. Edmund Morawiec, ks. prof. dr hab. Józef Marcelli Dołęga.

Niepodważalne są zasługi Księdza Kardynała dla powstania i rozwoju szczególnie trzech uczelni. Pierwszą z nich jest Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie, której tworzył podstawy organizacyjno-dydaktyczne i był jej pierwszym rektorem. Drugą – jest Wyższe Seminarium Duchowne Archidiecezji Lwowskiej w Lubaczowie z siedzibą w Lublinie, powstałe co prawda rok wcześniej z inicjatywy ks. biskupa Mariana Rechowicza, ale przez Kardynała zaakceptowane, przemianowane na powyższą nazwę, wspierane i kierowane. Warto dodać, że wielu absolwentów tegoż Seminarium wysyłał na studia specjalistyczne na uczelnie polskie i zagraniczne; wśród nich był ks. dr Mirosław Hanus, późniejszy wieloletni prefekt studiów w Wyższym Seminarium Duchownym we Lwowie. I w ten sposób wspomnieliśmy trzecią uczelnię związaną z posługą naukowo-duszpasterską Metropolity. Jest nią właśnie Wyższe Seminarium Duchowne Archidiecezji Lwowskiej obrządku łacińskiego we Lwowie – Brzuchowicach, powołane przez niego do życia w 1996 r., którego był rektorem od 1997 do 2008 r. Wyrazem troski o to Seminarium były m.in. wykłady z metafizyki, jakie tam prowadził w roku akademickim 1997–98, mianowanie wychowawców i wykładowców, obecność na niektórych wykładach, egzaminach i na innych ważnych uroczystościach seminaryjnych. Warto jeszcze wspomnieć, że niemal co roku (od 2001 do 2008)

aktywnie uczestniczył tam w dorocznych sympozjach na temat „Filozofia dla teologów”.

Wyrazem aktywności naukowej, a zarazem formą uznania dla jej dorobku, było jego członkostwo w licznych towarzystwach, komisjach i sekcjach naukowych: od 1967 r. był członkiem Podkomisji Episkopatu Polski ds. Studiów; od 1970 r. – sekretarzem Komisji Episkopatu Polski ds. Nauki Katolickiej; od 1973 do 1989 r. – sekretarzem Rady Naukowej Episkopatu Polski; od 1971 r. jest członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego KUL; jest członkiem Sekcji Profesorów Filozofii w Polsce, Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie; od 1990 r. jest przewodniczącym Rady Fundacji im. Królowej Jadwigi dla Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie; w 1996 r. został wybrany konsultorem Kongregacji Rzymskiej ds. Wychowania Katolickiego, a w 1999 r. wszedł do prezydium Papieskiej Rady ds. Rodziny.

Szczególną formą uznania dla osiągnięć naukowych kard. Jaworskiego były przyznawane mu różne tytuły i odznaczenia. Otrzymał cztery tytuły doktora *honoris causa*: w 1985 r. – od Wydziału Teologii Katolickiej Ruhr-Uniwersität w Bochum, w 2002 r. – od Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, a w 2006 r. – od Senatu Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie oraz od Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Uniwersytet Jagielloński docenił jego zasługi w 2005 r. poprzez uroczyste odnowienie doktoratu z teologii z 1952 r.; Katolicki Uniwersytet Lubelski dokonał podobnego aktu w 2008 r. odnośnie do doktoratu z filozofii z 1955 r. Dwukrotnie otrzymywał on też medal *Bene Merenti*: w 1996 r. od Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, a w 2009 r. Polskiego Towarzystwa Teologicznego. W 2007 r. Prezydent RP Lech Kaczyński przyznał mu Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski za zasługi dla rozwoju nauk teologicznych oraz za osiągnięcia w działalności dydaktycznej; wręczenie odznaczenia nastąpiło w 2008 r.

W 2017 r. został kawalerem Orderu Orła Białego, a w 2019 r. otrzymał Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”.